

En moderne dyrepark med kunstig landskap og planter ser hyggelig ut med menneskeøyne. Dyrene som holdes fanget der, har likevel naturlige behov som aldri kan imøtekommes i en innhegning. Mens mennesker fengsles som straff for forbrytelser, har dyrene vi holder innesperret, aldri gjort noe galt. Grunnen til at dyrene i dyreparker er blitt berøvet sin frihet, er at vi mennesker skal ha moro av å titte på dem.

Historikk^(1,2)

Hold av ville dyr i fangenskap er kjent fra mange verdensdeler og tidsepoker, bl.a. fra oldtidens Mesopotamia, fra aztekernes Mexico og fra Middelalderens Europa.

I Norge ble Kristiansand dyrepark og Ski dyrepark utenfor Oslo startet opp på sekstitallet. Det å stille ut dyr som folkeforlystelse er altså en ganske ny skikk i landet vårt.

Situasjonen i dag^(3,4,5)

For å kunne etablere en dyrepark kreves tillatelse fra Statens dyrehelsetilsyn- Fylkesveterinæren. Dyreparken må legge frem planer for hvordan parken skal innrettes, hvilke dyreslag en skal ha, og for økonomiske forhold. Det finnes ikke bindende regler for hvordan dyreparker

skal bygges og drives, men det finnes noen veiledende bestemmelser. I praksis er gjerne fylkesveterinæren med på å gi råd i planleggingsfasen, før han deretter, på vilkår, gir tillatelse til drift.

Zoo-bransjens egne samarbeidsorganisasjoner har også utarbeidet visse retningslinjer for dyrehold.

Dagens driftsformer

I dag finnes det under ti dyreparker av en viss størrelse i Norge. To av disse er akvarier. Sammenlignet med tidligere tiders dyreparker, og med dyreparker i enkelte andre land,

representerer norske dyreparker en positiv utvikling for dyrene.

Norske dyreparker legger likevel sterke begrensninger på det enkelte dyrs muligheter til å leve som normalt for arten. Klima og landskap er gjerne annerledes enn hva arten er skapt for, og plassmangelen begrenser mulighetene for fysisk utfoldelse og mental stimulans. Det er vanlig at dyreparkene lar dyrene formere seg slik at de har unger i publikums-sesongen. Om høsten, når ungene vokser til, blir de solgt eller avlivet fordi parken ikke har plass til dem.

De fleste dyrene som hentes inn til dyreparkene, kjøpes av andre dyreparker i utlandet.

Naturlig adferd^(6,7,8)

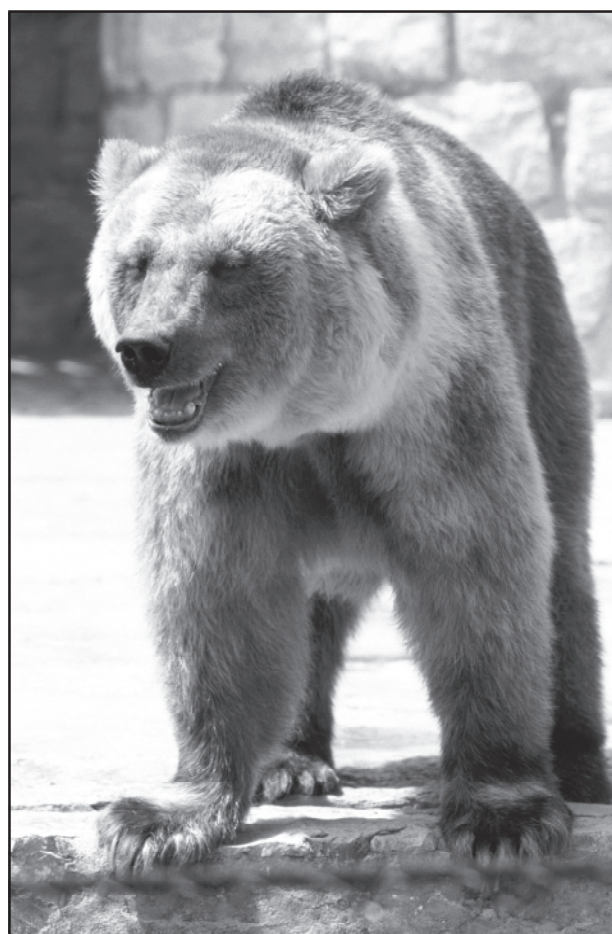
I norske dyreparker finnes et utall forskjellige dyrearter. For å vise forskjellene nøyer vi oss med å gi eksempler på adferden til to arter; mink og sjiraff.

Minken er et lite rovdyr som stammer fra Nord-Amerika. En mink vil alltid leve i nærheten av et vassdrag, og den lever alene. Dagen starter med en patruljering av territoriet: Minken merker seg hvilke andre dyr som har vært der; deres kjønn, art og alder. På samme runde vil minken kanskje jakte etter fisk i vassdraget i nærheten, og knaske i seg byttet hvis den har lykke på fisketuren. Sjiraffen lever naturlig på savannene

i Afrika. Den beiter på de nålete akasietrærne, og rasper med seg bladene innimellom tornene. Sjiraffen bruker omtrent halvparten av døgnet til å beite, og vandrer over svære områder på leting etter mat. Sjiraffene er svært sosiale dyr, og forskning tyder på at de knytter livsvarige vennskapsbånd. Likevel er de individualister, og det varierer hvilke dyr som beiter sammen i flokker. Sjiraffer er ikke like fredelige som de ser ut til. Blir de angrepet, vil de forsvare seg.

Dyrevernpoblemer^(8,10)

For et menneske betyr det «å ha det bra» mer enn å slippe å sulte i hjel, og slik er det for dyr også. Dyr har,

akkurat som mennesker, behov for aktivitet og for muligheter til å påvirke sin egen hverdag. Det skal svært store anstrengelser til for å skape slike muligheter for dyr i fangenskap. Livet kan bli ensformig - også for dyr. Generelt er det vanskeligere å imøtekomme behovene til rovdyr enn planteetere.

Det er ikke lett å gjenskape kunstig en verden med dufter, byttedyr, rivaler og topografiske forandringer som dyr opplever i det fri. Dyrene kan vantrives og i verste fall få adferdsforstyrrelser selv om miljøet i innhegningen ser hyggelig ut med menneskeøyne.

Ikke bare utilfredsstillende miljø, men også håndtering og kontakt med mennesker kan oppleves som negativt for dyrene.

Andre hensyn^(9,10,11)

Dyreparker har ingen økonomisk betydning i samfunnet, og er ikke en del av norsk kulturarv. Dyreparkene sloss om vår oppmerksomhet sammen med kino, festivaler, konserter, teaterforestillinger, tivoli og sportsbegivenheter. En norsk undersøkelse blant barn mellom 9 og 15 år viser at hele 72 % av barna var mot dyreparker.

Dyreparkene hevder at deres virksomhet bidrar til å redde truede dyrearter, men kan ikke bevise påstanden. Nærmere 6 000 dyrearter reg-

nes som truet i verdenssammenheng. Til sammenligning har dyreparker på verdensbasis totalt bidratt til færre enn tyve reintroduksjoner av populasjoner tilhørende slike arter i naturen. Det finnes ikke beviser for at dyreparker har reddet en eneste art fra utryddelse.

Dyreparkene hevder også at deres virksomhet bidrar til å øke publikums interesse for dyr. Men dyr oppfører seg i mange tilfeller svært annerledes i fangenskap enn de gjør i naturlig tilstand. Tilgjengelig informasjon viser heller ingen sammenheng mellom dyreparker og kunnskaper om eller interesse for dyr. I National Zoo i Washington, USA, begynte en å registrere hvor lang tid de besøkende brukte på hver dyreart. Undersøkelsen viste at hver dyreart ble viet bare noen få sekunder eller minutter; alt for kort tid til å lære noe om dyrenes liv.

*****

Hva gjør Dyrebeskyttelsen?

Dyrebeskyttelsen Norge arbeider for at vårt hold av dyr i dyreparker på sikt skal opphøre, men forsøker også å forbedre dyrevelferden i de dyreparkene som finnes. Dyrebeskyttelsen Norge benytter forskjellige virkemidler, og har bl.a.:

- Stanset innfangning av ville dyr fra norsk fauna til dyreparker og akvarier i Norge og utlandet.
- Øvet press på myndighetene for bedre håndheving av eksisterende regelverk og veiledninger i forhold til dyreparker.
- Deltatt i Dyreparkutvalget, som resulterte i en offisiell veiledning om utforming og drift av dyreparker.
- Ved hjelp av informasjonsvirkosomhet og medieutspill spredd kunnskap om dyreparkenes bruk av dyr.

- Ved hjelp av påvirkningsarbeid og kommunikasjon forsøkt å stanse bygging av nye dyreparker i Norge.

Kilder:

- 1) Aschehoug og Gyldendal Store Norske Leksikon, 1985.
- 2) Bostock, Stephen St. C., «Zoos & Animal Rights», Routledge, 1993
- 3) Lov om dyrevern av 20. des. 1974 nr. 73, §15.
- 4) Rundskriv om utforming og behandling av søknader ved etablering av dyreparker, Landbruksdepartementet, 1995.
- 5) The American Zoo and Aquarium Associations, «AZA's Minimum Husbandary Guidelines for Mammals».
- 6) Semb-Johansen, Arne (red.), «Norges dyr, pattedyrene 2», Cappelen, 1990.
- 7) Semb-Johansen, Arne (red.), «Verdens dyr, hovdyr», Cappelen, 1986.
- 8) Hutchins et al., «Second Nature - Environmental Enrichment for Captive Animals», Smithsonian Institution Press, 1998.
- 9) The World Society for Protection of Animals og The Born Free Foundation: «The Zoo Inquiry», 1994.
- 10) Innstilling fra Dyreparkutvalget, 1992.
- 11) Bjerke, Tore et al., «Attitudes toward Animals among Norwegian Adolescents», Anthrozoos 11(2), 1998.

Faktaarket er sist oppdatert: 20-06-2000

Dyrebeskyttelsen trenger deg som medlem!

Adr: Storgata 38,
0182 Oslo.

Tlf: 22 20 23 00
Fax: 22 94 32 81

e-post:
post@dyrebeskyttelsen.no

internett:
www.dyrebeskyttelsen.no

Ja! Jeg vil bli medlem av Dyrebeskyttelsen og motta bladet «Dyrenes Forsvarer» fire ganger i året. Medlemskap koster kr. 200,- (min.).

Navn: _____

Gateadresse: _____

Postnummer og sted: _____